

УДК 332.72

Б. В. Шумлянський,
аспірант, Львівський національний аграрний університет

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ПІДГРУНТТЯ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО СЕКТОРУ

B. Shumlyansky,
Postgraduate student, Lviv National Agrarian University

FINANCIAL SUPPORT AS A BASIS FORMATION OF INVESTMENT ENVIRONMENT FOREST SECTOR

Констатовано, що на формування інвестиційного середовища розвитку лісового сектору впливає ряд факторів, ключовим серед яких є фінансове забезпечення. Обґрунтовано, що фінансове забезпечення представляє собою систему інститутів, пов'язаних з фінансовим забезпеченням інвестиційного середовища розвитку лісових ресурсів, їх охорони, використання, посилення соціальних і економічних функцій лісу відповідно до вимог екології, ефективної економіки, якості навколишнього середовища і раціонального природокористування. Проаналізовано складові фінансового забезпечення формування інвестиційного середовища розвитку лісового сектору. Доведено потребу у розвитку державно-приватного партнерства шляхом створення стратегічних альянсів великих, середніх і малих підприємств, які займатимуться переробкою в районах розміщення лісоресурсної бази, а в подальшому формуванням лісових кластерів зі створенням центру управління інвестиціями та інноваціями, що в кінцевому підсумку сприятиме створенню сприятливих умов щодо залучення додаткових інвестицій з метою виконання стратегічних планів розвитку лісового сектору, подоланню таких "вузьких" місць, як низьку якість управління державною власністю, відсутність інноваційних технологій, низьку економічну ефективність та відсутність належної податкової дисципліни.

It is proved that the formation of the investment environment of the forest sector is affected by several factors, key among which is financial security. It is proved that financial security is a system of institutions related to the financial security of the investment environment of the forest resources, protection, use, strengthening social and economic functions of forests in an environmentally sound, effective economy, environmental quality and environmental management. Analyzed the components of financial support form the investment environment for the forest sector. It proved the need for the development of public-private partnership through the creation of strategic alliances of large, medium and small enterprises, which will be engaged in the processing areas where lisoresources base and subsequently the formation of clusters of forest management with the creation of the center of investment and innovation that will ultimately contribute to a favorable conditions for attracting additional investments to implement the strategic plans for the development of the forestry sector, overcoming these "narrow" places, such as the poor quality of state property management, lack of innovation, low economic efficiency, and lack of fiscal discipline.

Ключові слова: інституційне забезпечення, ресурсне забезпечення, інформаційне забезпечення, фінансове забезпечення, державно-приватне партнерство.

Key words: institutional support, resource provision, provision of information, financial support, public-private partnerships.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Лісовий сектор економіки України знаходиться у кризовому стані, основними причин чого є критичний фінансовий стан більшості лісокористувачів та від-

сутність інституційних передумов для реалізації інвестиційних процесів у лісовому господарстві. Лісові ресурси фактично не включені у систему офіційних фінансових відносин, а відтак, в умовах сучасної економіки їх

Рис. 1. Фактори впливу на формування інвестиційного забезпечення лісового сектору

Джерело: власна розробка.

потенціал використовується не у повній мірі. Тому до ключових завдань, які мають бути вирішені найближчим часом у напрямі забезпечення сталого лісокористування є розробка інноваційного механізму залучення інвестиційних ресурсів у лісовий сектор, розвиток інфраструктури лісового господарства, фінансове оздоровлення підприємств лісового господарства, цільове фінансування, створення конкурентоспроможних вертикально-інтегрованих структур, організація інвестиційних процесів тощо.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У вітчизняній економічній науці дослідження теоретичних основ і розробка практичних рекомендацій щодо розв'язання широкого кола проблем удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів у лісовий сектор знайшли відображення в численних працях вітчизняних та зарубіжних учених таких, як Абринюк В.М., Вакулик П.Г., Вовчар В.В., Дебринюк Ю.М., Іваницький Б.Г., Мельник О.С., М'якуш І.І., Осмола М.Х., Самоплавський В.І., Шмідт В.Є та ін. Проте аналіз результатів досліджень з даної тематики свідчить, що до тепер недостатньо вивченими залишаються питання залучення у процес формування інвестиційного середо-

вища розвитку лісового господарства нових ринкових інститутів (з урахуванням його галузевої специфіки, сучасного стану та перспективних напрямків розвитку). Отже, невирішеність питань формування інвестиційного середовища розвитку лісового сектору як особливої інституції обумовлює необхідність проведення подальших їх досліджень та пошуку шляхів вирішення як у довгостроковій, так і в короткостроковій перспективі.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є пошук джерел фінансування, які сформулюють базис для вирішення питань формування інвестиційного середовища економічно ефективного та екологічно безпечного функціонування лісового сектору, спрямованого на забезпечення його виходу з фінансово-економічної нестабільності і адаптації до процесів глобалізації економіки.

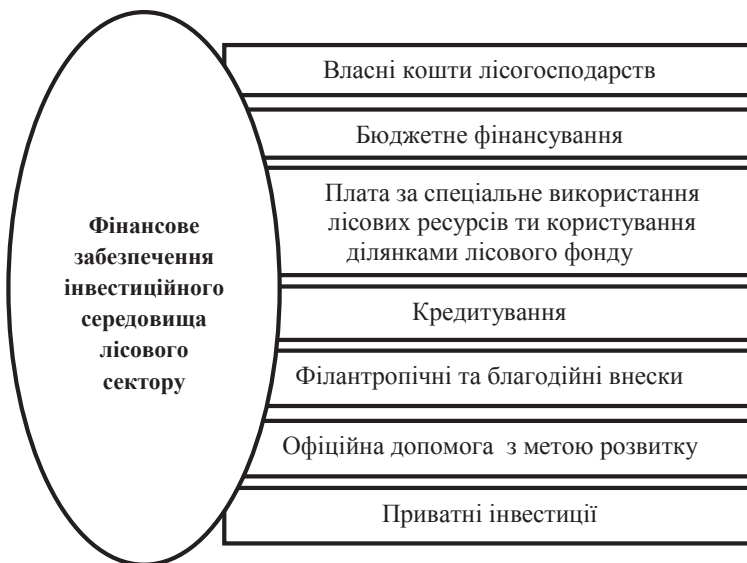
ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Реалії сьогодення свідчать, що формування інвестиційного середовища розвитку лісогосподарських підприємств в основному гальмується перебуванням переважної частини підприємств даної галузі в державній формі власності та досить тривалим терміном окупності капіталовкладень у відтворення лісів. Отже, виходячи з галузевої специфіки лісового сектору, для створення сприятливих умов формування інвестиційного середовища його розвитку потрібно сформувати єдину систему всіх зацікавлених учасників, належне інституційне забезпечення та ефективний інноваційний механізм інвестування, котрий слід розглядати як своєрідний базис, який повинен охоплювати всі традиційні та нетрадиційні для вітчизняної практики джерела фінансування лісового сектору. Цей механізм має стати цільовим орієнтиром поєднання цілей різних суб'єктів процесу інвестування, мати відповідний адміністративно-управлінський супровід, використовувати різноманітні інструменти економічного стимулювання.

Проте перш ніж говорити про його формування доцільно зупинитись на вивченні факторів впливу на формування інвестиційного середовища розвитку лісового сектору (рис. 1).

Безперечно кожен з перелічених факторів має суттєвий вплив на формування інвестиційного середовища розвитку лісового сектору, проте все ж пріоритетним серед них слід визначити такий фактор, як фінансове забезпечення.

Фінансове забезпечення інвестиційного середовища розвитку лісового сектора — важлива складова економічного механізму, на підставі якого забезпечуються взаємовідносини галузі з державою, споживачами лісопродукції і навколишнім середовищем. Іншими словами, фінансове забезпечення варто розглядати як систему інститутів, пов'язаних з фінансовим забезпеченням інвестиційного середовища розвитку лісових ре-

Рис. 2. Фінансове забезпечення формування інвестиційного середовища лісового сектору

Джерело: власна розробка.

сурсів, їх охорони, використання, посилення соціальних і економічних функцій лісу відповідно до вимог екології, ефективної економіки, якості навколишнього середовища і раціонального природокористування [2, с. 7].

Ключовим інститутом в інституціональній структурі фінансового забезпечення інвестиційного середовища розвитку лісового сектора слід визнати інститут державної власності на землі лісового фонду та лісові насадження. Цей інститут є основоположним для лісгосподарської діяльності. Стосовно даного твердження заперечень не має і не може бути, проте слід підкреслити, що існуюча інституціональна структура фінансового забезпечення інвестиційного середовища розвитку лісового сектора України не відповідає новим викликам економічних перетворень через наявність значної кількості системних суперечностей та пасток, що обумовлені низькою адаптованістю до сучасних ринкових реалій інститутів, які залишились у спадок від командно-адміністративної системи централізованого управління, а також слабкою здатністю активно включатися у відтворювальний процес інститутів, сформованих у результаті трансформаційних змін [8, с. 118], які в кінцевому підсумку суттєво стримують формування належного інвестиційного середовища розвитку лісового господарства.

Для більш повного розуміння впливу існуючої інституціональної структури фінансового забезпечення на формування інвестиційного середовища розвитку лісового сектора розглянемо його основні елементи (рис. 2).

На рисунку 2 всі елементи фінансового забезпечення розміщені в черговості вагомості їх участі у процесі формування інвестиційного середовища розвитку лісового сектора, тож, розглянемо кожен з них більш детально.

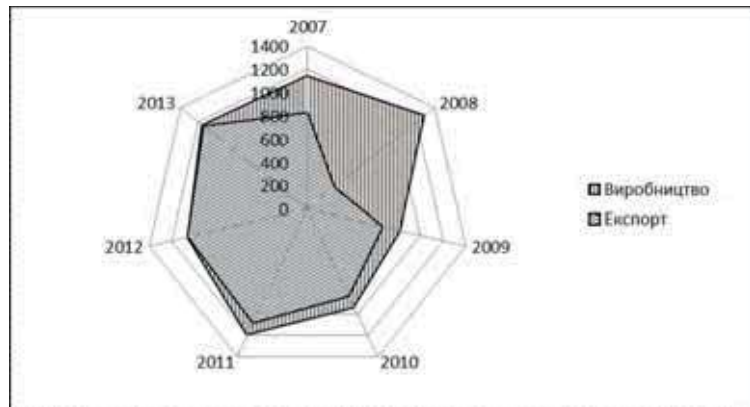
Першочергове місце у формування інвестиційного середовища розвитку лісового сектора відведено власним коштам, які представляють собою сукупність коштів лісгосподарств, отриманих у результаті здійснення господарської діяльності, яка згідно з "Класифікатором видів економічної діяльності" включає в себе 4 групи діяльності: лісівництво та іншу діяльність у лісовому господарстві (група 02.1), лісозаготівлі (02.2), збирання дикорослих недеревних продуктів (02.3) та надання допоміжних послуг у лісовому господарстві (02.4). Лісові підприємства надають також послуги у ряді інших важливих галузей: мисливство, первинна переробка деревини, харчова галузь та деякі інші.

Обсяги фінансування лісового господарства власними коштами характеризують дані таблиці 1.

Слід підкреслити, що найбільшу питому вагу у структурі власних коштів до тепер займали кошти від здійснення експортних опе-

Таблиця 1. Фінансування діяльності лісового сектора власними коштами протягом 2013 року

Природна зона	Площа земель, що перебуває у постійному користуванні, %	Фінансування лісового господарства		
		Всього, тис. грн.	в т.ч. власні кошти	
			тис. грн.	% від загального обсягу фінансування
Полісся	32,0	614944,3	576143,2	93,7
Лісостеп	26,8	699849,8	594781,2	85,0
Карпати	21,5	507109,7	454736,6	89,7
Степ	19,7	441322,5	175489,0	39,8
Всього	100	2263226,3	1801150,0	79,6

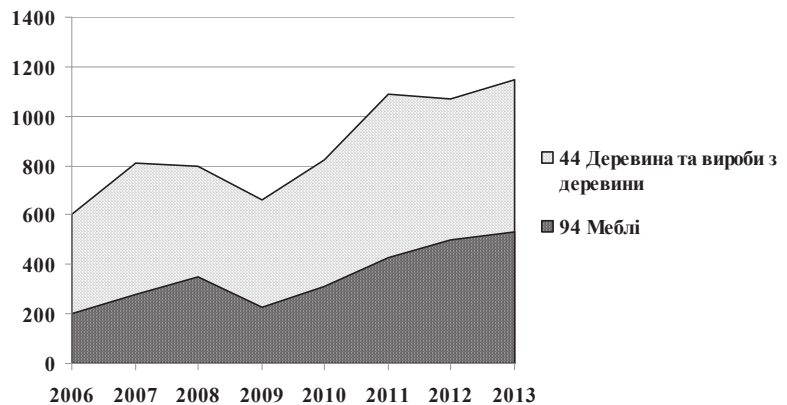
Рис. 3. Динаміка обсягів виробництва та експорту деревини та виробів з деревини, млн дол. США

Джерело: складено за даними [9].

рацій (рис. 3), обсяги яких щорічно нарощувались (рис. 4).

Проте з введенням в дію Закону "Про внесення змін до Закону України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів" (щодо мораторію на експорт лісо- та пиломатеріалів у необробленому вигляді)" оголошено тимчасову заборону у вигляді 10-річного мораторію на вивіз за кордон деревини.

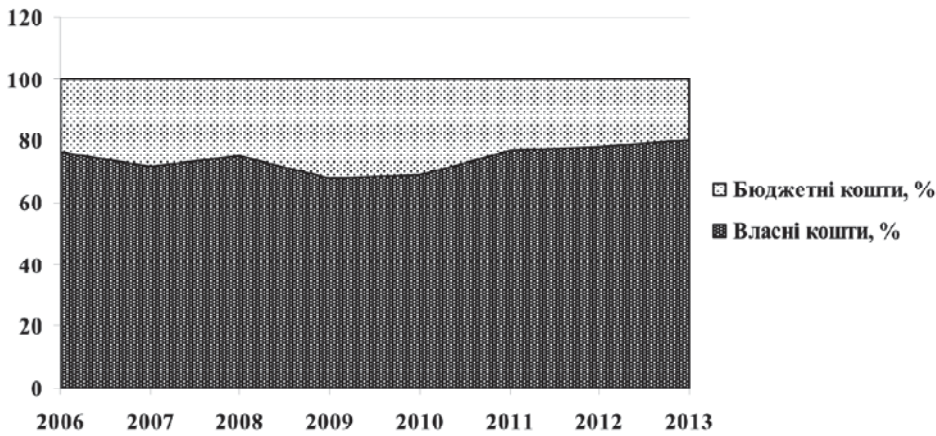
А отже, у найближче десятиліття у структурі власних надходжень кошти від здійснення експортних операцій будуть відсутні, що суттєво позначиться на рівень

Рис. 4. Динаміка обсягів експорту деревини та виробів з деревини, млн дол. США

Джерело: [9].

Рис. 5. Питома вага витрат на ведення лісового господарства та природоохоронні заходи, покритих за рахунок бюджетних та власних коштів, %

Джерело: [4].

фінансового забезпечення функціонування лісового сектору, і відповідно на формування його інвестиційного середовища.

В останні роки в умовах недостатнього фінансування з боку держави за рахунок власних коштів, як свідчать дані таблиці 1, покривалось до 80% витрат на ведення лісового господарства і лише решта — коштами бюджетного фінансування.

Бюджетне фінансування розвитку лісового сектору як безпосередньо, так і опосередковано має суттєвий впливає на обсяги інвестиційних надходжень у лісове господарство, оскільки:

по-перше, держава безпосередньо фінансує інвестиційну діяльність у лісовому господарстві;

по-друге, держава може стимулювати інвестиції приватного сектору у лісове господарство через встановлення податкових пільг, надання грантів та пільгових кредитів;

по-третє, держава відповідальна за реалізацію політики стимулювання приватних інвестицій [3, с. 137].

Проте практика останніх років свідчить, що досить часто бюджетна форма фінансування стає гальмом роз-

витку галузі, заручником фінансових органів, безініціативним, нездатним реалізувати власні ресурси та можливості (з точки зору затрат і результатів як основного економічного регулятора лісгосподарської діяльності). Так, за статистичними даними обсяги бюджетного фінансування протягом 1992—2013 рр. досягли максимального рівня в 2013 році і склали лише 1/5 від понесених витрат на ведення лісового господарства та природоохоронні заходи (рис. 5).

Підґрунтям бюджетного фінансування лісового сектору є Порядок використання

коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансування заходів з ведення лісового і мисливського господарства, охорони і захисту лісів у лісовому фонді, затверджений Постановою КМУ від 19 березня 2012 р. № 212 [7]. Слід наголосити, що основними недоліками даного законодавчого акту в частині бюджетної підтримки інвестування лісового сектору до тепер залишається надмірна централізація податкових надходжень і неможливість забезпечити підтримку інвестиційних проектів на рівні регіонів, де вони безпосередньо реалізуються.

Досить потужним механізмом формування інвестиційного середовища розвитку лісового сектору є плата за спеціальне використання лісових ресурсів ти користування ділянками лісового фонду [5, с. 385]. Проте на даний момент ті фіскальні важелі, що використовуються згідно з Лісовим та Податковим кодексом, не мають стимулюючого впливу на лісокористувачів внаслідок їх недостатнього економічного та методичного обґрунтування, відсутності чітких розмежувань щодо бази оподаткування, суперечностей у міжбюджетних відносинах [11, с. 245] (рис. 6).

Рис. 6. Співвідношення сплати податків і обов'язкових платежів підприємствами Держлісагентства та бюджетного фінансування галузі, млн грн.

Джерело: [4].

Отже, реформа податкової системи має продовжуватися в напрямі фіскального стимулювання, що сприятиме формуванню додаткових інвестиційних ресурсів фінансування лісового комплексу.

Достатньо регламентованим в Україні є порядок формування інвестиційних ресурсів за рахунок кредитування, тобто позичкових коштів. Проте в Україні до тепер чітко не врегульовані питання формування грошово-кредитної політики, а отже, основним фактором, що стримує інвестиційне кредитування, є процентні ставки, які перевищують рентабельність більшості інвестиційних проектів.

Кредитний рейтинг агентства "Fitch Ratings" засвідчує, що інвестиційна якість кредитів в Україні вважається сумнівною. Після максимального значення у 2005 р. (BB-) рейтинг скоротився до В- (на 01.11.2013 р.). З розгортанням політичної кризи, кредитний рейтинг знижено до ССС, що відображає можливість настання дефолту. За цим рейтингом Україна поступається сусідам, наприклад, рейтинг РФ складає BBB, Казахстану — BBB+, Польщі — А-, Румунії — BBB-, Угорщини — BB+, Словаччини — А+ [1].

Філантропічні та благодійні внески слід визнати важливим доповненням, але, звичайно, не заміною державному фінансуванню, оскільки вірогідність отримання даної допомоги досить низька.

Офіційна допомога з метою розвитку лісового сектору здійснюється в основному міжнародними організаціями. Складність отримання міжнародної фінансової допомоги для України пояснюється тим, що вона має статус країни з ринковою економікою і частина механізмів, які діють для країн, що розвиваються, для неї вже не прийнятні. Європейська інтеграція України відкриває можливості фінансової підтримки з боку Єврокомісії та різноманітних євро інтеграційних механізмів (G2G, TAIEX, Twinning, SIGMA, тощо). Але ця допомога в основному методичного характеру й у більшості випадків не дозволяє вирішувати нагальні потреби сталого лісоуправління. Із врахуванням певних обмежень (спрямованість, процедура погодження, тощо) ширші можливості надає використання гнучких механізмів Кіотського протоколу [6, с. 114].

І останній елемент фінансового забезпечення формування інвестиційного середовища розвитку лісового сектору зазначений на рисунку 2 — приватні інвестиції. Вони дозволяють бізнесу розширити масштаб своєї діяльності швидше в порівнянні з "органічним зростанням" або навіть за допомогою кредитування, яке "здає" рентабельність через високі відсотки на кредити в нашій країні і є доступним за наявності відповідної застави. Приватні інвестиції є потужним джерелом фінансування, але в більшості випадків без відповідних гарантій вони не сприяють сталому веденню лісового господарства.

Аналіз кожної зі складових фінансового забезпечення формування інвестиційного середовища лісового сектору дає підстави стверджувати, що перехід лісового сектору України на модель сталого розвитку передбачає проведення ряду трансформаційних процедур, важливе місце серед яких належить вдосконаленню його інституціональної структури шляхом впрова-

дження нових ринково орієнтованих організаційних форм підприємництва. Серед найбільш перспективних організаційних форм можна виділити формування державно-приватного партнерства та міжнародної взаємодії в інвестуванні лісового сектору. Світовий досвід переконує, що взаємодія між державою та приватним бізнесом має найбільший ефект передусім в галузях, де історично склалися передумови, потреба та можливості для такої співпраці.

З метою розвитку державно-приватного партнерства урядом було прийнято ряд законодавчих актів, зокрема:

— Законом України "Про державно-приватне партнерство" від 01.07.2010 р. № 2404-VI урегульовано відносини державних і приватних партнерів з метою об'єднання ефективного використання інвестиційних ресурсів.

— Розпорядженням КМУ від 14.08.2013 р. № 739-р "Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013-2018 роки" визначено механізм взаємодії між органами державної влади, місцевими самоврядування, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства.

— Законом України "Про концесії" від 16.07.1999 р. № 997-XIV створено умови для залучення масштабних інвестицій в реальний сектор економіки тощо.

Але слід констатувати, що практичне застосування ДПП не набуло достатнього розвитку в Україні, прикладів успішних інвестиційних проектів на принципах ДПП досі немає. До того ж на сьогодні в Україні немає жодного діючого концесійного договору в сфері лісової діяльності.

Зарубіжна ж практика свідчить, що розвиток державно-приватного партнерства сприяє залученню до формування інвестиційного середовища [10, с. 85] розвитку лісового сектору додаткових джерел інвестування. Зокрема, додатковим джерелом інвестування (у вигляді корпоративних облигацій) можуть бути використані кошти недержавних пенсійних фондів (далі — НПФ), що не є порушенням обмежень, передбачених Законом України "Про недержавне пенсійне забезпечення".

За умов розвитку державно-приватного партнерства як додаткове джерело інвестування розвитку лісового сектору (також у вигляді корпоративних облигацій) можуть бути використані і резерви вітчизняних та зарубіжних страхових компаній, яких слід розглядати як інституційних інвесторів, оскільки основною їх діяльністю є не тільки надання страхових послуг, а й здійснення інвестиційної діяльності з метою збереження накопичених коштів від впливу інфляції та отримання додаткового прибутку.

Розвиток державно-партнерських відносин сприятиме і все більшому поширенню у лісовому секторі орендного фінансування та концесії, яка відзначається більш жорстким контролем з боку держави за обсягами інвестування, своєчасністю платежів, виконанням інших зобов'язань інвестора щодо забезпечення комплексного розвитку лісового сектору, реалізації соціальних програм тощо.

Ефект від партнерства держави і приватного сектору у лісовому секторі полягатиме у тому, що бізнес ма-

тиме привабливі об'єкти інвестування з гарантованими прибутками, а влада — економію державних ресурсів на відновлення лісів.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Отже, результати проведених досліджень дають підстави стверджувати, що створення сприятливих умов формування інвестиційного середовища розвитку лісового сектору стане можливим лише у випадку поєднання в єдину інноваційну систему всіх зацікавлених учасників і створення належного інституціонального забезпечення реалізації важливих інвестиційних проектів розвитку лісового господарства, що в кінцевому підсумку сприятиме:

- збільшенню лісистості території країни;
- нарощуванню природоохоронного та ресурсного потенціалу лісів, збереженню біологічного різноманіття лісових екосистем;
- підвищенню стійкості лісових екосистем до негативних факторів навколишнього середовища — зміни клімату, зростаючого антропогенного навантаження, лісових пожеж, хвороб та шкідників лісу;
- забезпеченню зростання екологічної, економічної та соціальної функції лісів у сталому розвитку нашої країни.

Література:

1. Аналітична записка "Інституційні засади розвитку інвестиційної діяльності у промисловості України" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1577/>
2. Антоненко І.Я. Формування ринковоорієнтованого фінансово-економічного механізму розвитку лісоресурсної сфери України / І.Я. Антоненко // *АгроСвіт: Інформаційно-аналітичний журнал*. — 2011. — № 13/14. — С. 7—12.
3. Лабенко О.М. Фінансування проектів з відтворення лісу / О.М. Лабенко, І.Г. Іволга // *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Вип. 181. Ч. 5. Серія "Економіка, аграрний менеджмент, бізнес": збірник наукових праць. — К.: НУБІПУ, 2013. — С. 137—144.
4. Лісове господарство України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ekoinform.com.ua/index.php>
5. Марчук Ю.М. Проблеми сталого розвитку лісового господарства у контексті міжнародних зобов'язань України / Ю.М. Марчук // *Суспільно-політичні та соціально-економічні процеси в регіонах*. — 2009. — № 5 (79). — С. 385—396.
6. Полякова Л.В. Міжнародні проблеми надання фінансової підтримки сталому веденню лісового господарства / Л.В. Полякова // *Наукові доповіді НУБіП*. — 2011. — № 4 (26). — С. 112—119.
7. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансування заходів з ведення лісового і мисливського господарства, охорони і захисту лісів у лісовому фонді, затверджений Постановою КМУ від 19 березня 2012 р. № 212" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/212-2012-p>

8. Рогач С.М. Напрями збалансування інституціонального забезпечення розвитку лісового комплексу України / С.М. Рогач // *Вісник Сумського національного аграрного університету Серія "Фінанси і кредит"*, 2013. № 1. — С. 118—126.

9. Сагаль С. Аналіз потенціалу лісового сектору України та виявлення факторів, що гальмують його інноваційний розвиток / С. Сагаль // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fleg.org.ua/docs/213>

10. Хвесик М.А. Інституціональне забезпечення інноваційного розвитку лісового комплексу / М.А. Хвесик, О.М. Шубалий // *Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая*. Вып. 40-1, 2011. — Донецьк. — С. 85—92.

11. Шубалий О.М. Механізми забезпечення інституціональних перетворень у лісовому секторі регіонального рівня / О.М. Шубалий // *Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая*. Вып. 31-2, 2007. — Донецьк. — С. 243—249.

References:

1. An analytical message is "Instituciyni principles of development of investment activity in industry of Ukraine", available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1577/>
2. Antonenko, I.Ia. (2011), "Forming of rinkovo-orientovanogo of finansovo-ekonomichnogo mechanism of development of lisoresourcesnoy sphere of Ukraine", *AhroSvit: Informatsiino-analitychnyi zhurnal*, no.13/14, pp.7—12.
3. Labenko, O.M. (2013), "Financing of projects is from the recreation of the forest", *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy*, no.5, pp.137—144.
4. Forestry, Ukraine, available at: <http://www.eko-inform.com.ua/index.php>
5. Marchuk, Iu.M. (2009), "Problems of steady development of forestry are in the context of international obligations of Ukraine", *Suspilno-politychni ta sotsialno-ekonomichni protsesy v rehionakh*, no. 5 (79), pp. 385—396.
6. Poliakova, L.V. (2011), "International problems of grant of sponsorship the permanent conduct of forestry", *Naukovi dopovidi NUBiP*, no. 4 (26), pp. 112—119.
7. Kabinet Ministriv Ukrainy (2012), "Order of the use of money, foreseen in the state budget for financing of measures on the conduct of forest and hunting economy, guard and defence of the forests, in a forest fund", available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/212-2012-p> (access date March 19, 2012).
8. Rohach, S.M. (2013), "Directions of zbalansuvannya of the Institucional'nogo providing of development of forest complex of Ukraine", *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu*, no.1, pp.118—126.
9. Sagal, S. (2014), "Analysis of the potential of the forest sector in Ukraine and identify factors hindering its innovative development", available at: <http://www.fleg.org.ua/docs/213>
10. Khvesyk, M.A. (2011), "Institucional'ne providing of innovative development of forest complex", *Nauchnye trudy DonNTU*, no. 40, pp. 85—92.
11. Shubalyi, O.M. (2007), "Mechanisms of providing of institucional'nikh transformations are to the forest sector of regional level", *Nauchnye trudy DonNTU*, no. 31-2, pp. 243—249.

Стаття надійшла до редакції 22.07.2015 р.